

БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

НАСОКИ ВЪВ ВРЪЗКА С ЦЕЛЕНАСОЧЕНО НАБЛЮДЕНИЕ ПРИСЪСТВИЕТО НА ХЛОРАТИ В ХРАНИ И ФУРАЖИ

хим. Петя Блажева

На 4 декември 2013 г. Министерството на храните и земеделието на Германия информира Комисията относно наличието на хлоратни остатъци в различни продукти от растителен произход. На 23 декември 2013 г. на Комисията е представена изготвената оценка на риска от Федералният институт за оценка на риска (BfR) относно хлоратни остатъци в храни. Въз основа на събраната информация, Постоянния комитет по хранителната верига и здравеопазване на животните (ПКХВЗЖ) на 24–25 февруари 2014 г. предстои да одобри писмени насоки за целенасочено наблюдение на хлоратите.

Хлоратите са соли на хлорната киселина (HClO_3) предимно на елементите магнезий, натрий и калий (Mg, Na, K). При анализ на храни и фуражи аналитично измерване се извършва на хлоратния йон (ClO_3^-) на тези соли. **Тези съединения не са одобрени като пестициди***. Поради тази причина към момента за тях не са определени максимално допустими граници на остатъчните вещества (MRL). Прилага се условна стойност на MRL от 0,01 mg/kg. В проучване, проведено от Агенцията по храните и здравеопазване на животните (CVUA) в Щутгарт, Германия са анализирани общо 600 проби на продукти с растителен произход. От тях в 19,80% са открити остатъчни вещества със съдържание между 0,01 и 0,92 mg/kg. **Най-високи нива на остатъчни вещества са установени в зеленчуци (кореноплодни и листни).**

Поради недостатъчния обем на данни от проведени проучвания към момента, не е определена токсикологичната референтна стойност за хлоратните остатъчни вещества. Затова BfR препоръчва прилагане на предложението от Световната здравна организация (WHO) допустим дневен прием (ADI) от 0,01 mg/kg. Към момента не е определена и остра референтна доза (ARfD) за хлоратните остатъчни вещества, затова се прилага условно 0,01 mg/kg като референтна стойност за оценка на острия риск. При прилагане на модела PRIMO на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA), BfR не установява риск за потребителите относно хроничната експозиция на хлоратни остатъчни вещества. **В някои храни обаче е установено превишаване на условната референтна стойност. Това са моркови, пъпеш, дини, царевица, сладък пипер и цикория.** Източниците на замърсяването на тези видове храни все още не са идентифицирани. За предполагаеми такива се считат:

- ✓ Нерегламентирана употреба на соли на хлорната киселина като хербициди;
- ✓ Използване на замърсената вода за миене и дезинфекция. (*Например натриевия хлорат не може да се използва като биоцид, но може да се използва като дезинфектант за питейна вода. Водата се дезинфекцира с хипохлорити, образувани след електролиза на натриев хлорид.*);
- ✓ Нерегламентирана дезинфекция на храна чрез хлориране след електролиза на натриев хлорид или пряко третиране с хлорати;
- ✓ Дезинфекция на съдове, предназначени за съхранение на храни (*например мляко*);

* Невключването на хлоратите в приложение I към Директива 91/414/ЕИО е уредено с Решение на Комисията 2008/865/ЕС.

- ✓ Степен на усвояване на растенията от почвата и подземните води. (*Този източник на замърсяване като определящ фактор е малко вероятен, поради стойността DT₅₀*, която варира между 47 до 315 дни, т. е. отнася се за голям период от време.*)

Необходимо е допълнително наблюдение и проучване на стопанските обекти в хранителната промишленост от страна на официалните контролни органи за да се проследят причините за замърсяването с хлорати в различни продукти от растителен произход. Това ще даде възможност на Комисията да обсъди евентуално предприемане на подходящи последващи действия и мерки.

НАСОКИ. ПКХВЗЖ е информиран за наличната информация относно замърсяването с хлорати и токсикологичната оценка. Въз основа становище на VfR и получените резултати от прилагане на модела на EFSA PRIMO, ПКХВЗЖ счита, че държавите членки е необходимо да извършат проучване относно причините за замърсяването с хлорати като се въведе програма за установяване нивата на хлоратите във всички храни и фуражи от растителен и животински произход. **Държавите членки следва незабавно да съобщават на Комисията и на EFSA резултатите от програмите за наблюдение и проучване до 31 октомври 2014 г. с оглед да се вземе решение за евентуални по-нататъшни стъпки.**

Държавите членки следва да приложат следните насоки за включване в своите национални програми за мониторинг:

1. Пробите трябва да се вземат както от вътрешния пазар, така и от вносните продукти, в зависимост от техния пазарен дял.

2. Държавите членки трябва да установят и да оправдаят съотношението между проби от различни стоки, които са изброени в приложение I, на Регламент (ЕО) № 396/2005. **В националните програми за мониторинг задължително трябва да бъдат включени следните групи продукти: зеленчуци (кореноплодни, листни), зърнени храни и млечни продукти.** Държавите членки следва също да събират и анализират проби от други групи храни за да се получи по-добра представа относно състоянието на всички видове храни.

3. За всяка група стоки, държавите членки следва да анализират конвенционалните и органичните продукти, като съотношението на взетите проби се определя от съответната държава членка.

4. Държавите членки могат да предприемат извършване на вземане на проби от помещенията, в които храната се измива.

5. Методът за анализ на хлоратните остатъци е предоставен от референтната лаборатория на ЕС на следния електронен адрес: http://www.eurl-pesticides.eu/library/docs/srm/meth_QuPPe.pdf

6. Резултатите от изпитванията на хлоратите (Mg, Na, K соли на хлорната киселина), които се анализират, трябва се отчитат като съдържание на хлоратните йони.

7. **Всички резултати следва да се докладват във формат SSD на Комисията (Veerle.Vanheusden@ec.europa.eu) и EFSA до 31 октомври 2014 година.**

* DT₅₀ – времето, необходимо на почвата или подпочвената вода за усвояване на 50% от основното съединение

18.02.2014 г.